

Position Paper

Windenergie Op Zee

van de kustgemeenten

**Bergen, Castricum, Katwijk, Noordwijk, Wassenaar en
Zandvoort**

Onderwerp:

**Het Nederlandse beleid t.a.v. Near shore
windturbineparken en het effect daarvan op de
Hollandse kust**

Februari 2016

Conclusies

Door voor het plaatsen van windturbines op zee gebruik te maken van het verder op zee gelegen gebied IJmuiden Ver ontstaat de kans om twee grote belangen te verenigen, namelijk: het tijdig, adequaat en toekomstbestendig uitvoeren van het Energieakkoord met het behoud van de vrije zichtlijn op de horizon, voor Nederland een identiteitskenmerk van onschatbare waarde.

In tegenstelling tot de gebieden dicht op de kust zijn voor het al aangewezen gebied IJmuiden Ver geen complicerende en mogelijk vertragende procedures nodig. Er kan vandaag worden begonnen.

Een keuze voor IJmuiden Ver is toekomstbestendig dankzij het enorme uitbreidingspotentieel dat het gebied herbergt en de hogere windopbrengst die het levert. Ook ligt het gebied gunstig voor aansluiting op het toekomstige Europese netwerk van turbinevelden.

Gezien de omvang van de miljardeninvesteringen lijken de meerkosten van IJmuiden Ver overbrugbaar.

Voor een duurzame toekomst

Deze position paper is geschreven vanuit de volgende kernvraag die leeft bij de kustgemeenten en bij iedereen die oog en hart heeft voor de onvervangbare kwaliteit van de Nederlandse kust:

als je windturbinevelden wil aanleggen en je hebt daarvoor de immense ruimte van de zee tot je beschikking, waarom zou je dat dan uitgerekend doen op die plaatsen waar de windopbrengst het laagst is en de maatschappelijke weerstand het hoogst?

In 2023 wil het kabinet 16% duurzame energie opwekken.

De kustgemeenten steunen deze doelstelling die is vastgelegd in het Energieakkoord. Wij steunen ook het tijdpad dat daaraan is gekoppeld en de inzet van windturbines op zee om de doelstellingen te bereiken. Hoe sneller, hoe beter, vinden ook de kustgemeenten.

Het kabinet wil deze ambitie waarmaken door grote aantallen windturbines te plaatsen op zichtlocaties voor de kust met een – vergeleken bij locaties verder op zee – lage windopbrengst. Het hoofdbezwaar van de kustgemeenten tegen de locaties dicht op de kust is, dat over de hele lengte van de Noord- en Zuid-Hollandse kust een ‘hekwerk’ van windturbines wordt opgetrokken. Daardoor maakt de ooit onaantastbaar gedachte weidsheid van het zicht plaats voor de aanblik van industrie.

De kustgemeenten wijzen er op, dat het onbelemmerde uitzicht op de horizon voor een kustland als Nederland een bouwsteen is van onze nationale identiteit. Een kernkwaliteit van onschatbare waarde die net zo goed onderdeel behoort te zijn van een duurzame toekomst. Wij achten het dan ook van nationaal belang dat de vrije horizon wordt beschermd.

De kustgemeenten zijn ervaringsdeskundig en beschouwen zich als de natuurlijke en aangewezen spreekbuis voor dit hogere belang. Een belang waaraan Nederland tegemoet kan komen, zonder iets af te doen aan de noodzakelijke transitie naar schone energie.

Met het gebied IJmuiden Ver hebben wij immers de beschikking over een uitstekend alternatief: een zeer omvangrijke en voor windturbinevelden uiterst geschikte locatie. Gelegen op grote afstand van de kust, daardoor uit het zicht, met meer wind en met ruimte voor het plaatsen twee-en-een-half keer

zoveel turbines als voor de kust mogelijk is. En dit zonder ingewikkelde, vertragende procedures. Er is een keuze.

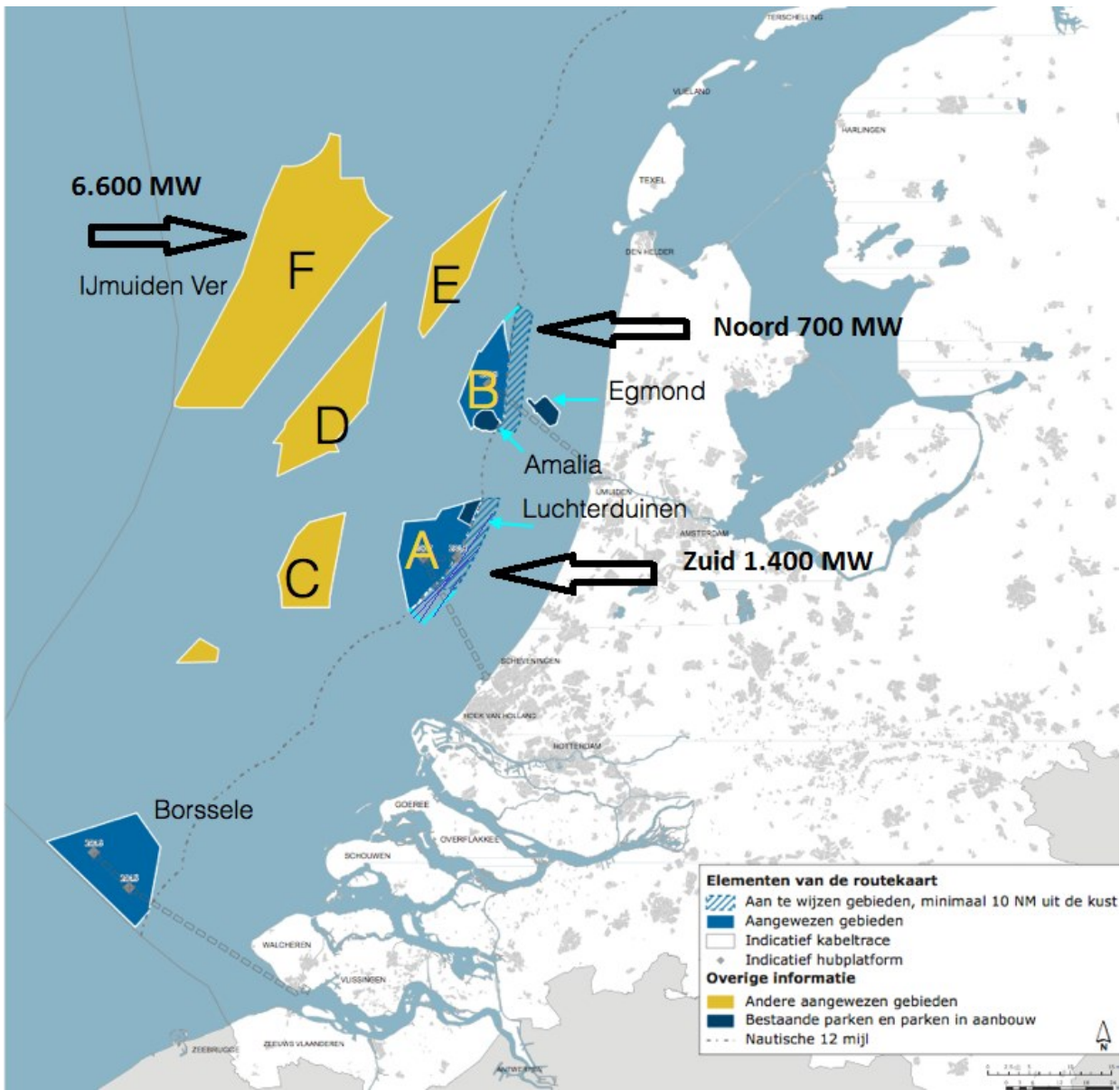
De kustgemeenten zijn van oordeel, dat het desondanks vasthouden aan vermeend goedkopere locaties dicht op de kust een typisch voorbeeld is van *penny wise pound foolish*.

Uiteraard zijn er ook belangrijke lokale en regionale belangen. In de plannen van het kabinet voorzien de kustgemeenten ernstige negatieve economische gevolgen, zoals de bedreiging van het toerisme en de werkgelegenheid in deze branche. De dreiging wordt door meerdere onderzoeken onderbouwd en bevestigd.

De gemeenteraden van betrokken kustgemeenten hebben zich keer op keer uitgesproken tegen de komst van grote windturbinevelden in het zicht van de kust, juist omdat er zo'n goed alternatief is. De kustgemeenten zijn er dan ook van overtuigd dat het grote belang van het opwekken van windenergie op zee en het even grote belang van een vrije horizon met elkaar verenigbaar zijn, zonder dat tempoverlies ontstaat. Dit kan door de windturbines – zo nodig in veel grotere aantallen dan nu voorgesteld en van nog veel grotere capaciteit – te plaatsen op het gebied IJmuiden Ver, 60 kilometer uit de kust. We hebben een keuze.

Aangewezen gebieden

Voor de aanleg van nieuwe windvelden heeft het kabinet meerdere locaties onderzocht en als geschikt aangewezen. Uiteenlopend van verder uit de kust (het gebied 'IJmuiden Ver) tot dicht op de kust. Het kabinet heeft een voorkeur voor locaties dicht op de kust. Deze optie zal een hekwerk van windmolens tot gevolg hebben. Een hekwerk dat gedurende een groot deel van het jaar vanaf de kust zichtbaar is, zowel overdag als – door de aangebrachte veiligheidslichten – 's nachts. De huidige leegte van de vrije horizon krijgt daardoor over de hele lengte van de Hollandse kust een industriële aanblik. Dit effect wordt versterkt door de booglijn van onze landsoever. Deze vorm maakt van de kust een enorm amfitheater. Een gratis, voor iedereen toegankelijke topvoorziening die beter verdient dan een eerste-ranguitzicht te bieden op een hekwerk van windmolens.

IJmuiden Ver

In hun streven de verschillende belangen te verenigen brengen de kustgemeenten graag de voordelen van het ver uit de kust gelegen gebied IJmuiden Ver onder de aandacht:

- gebruik maken van IJmuiden Ver betekent in een keer een enorme sprong voorwaarts: de daar beschikbare ruimte is goed voor een capaciteit van 6.600 MW, tegen een maximale capaciteit van 2.100 MW voor de Hollandse kust, dus een direct uitbreidingspotentieel van ruim 250%;
- het voor Nederland kenmerkende onbelemmerde uitzicht op de horizon blijft intact, een kernkwaliteit van onschatbare waarde;
- schade aan kusteconomieën door afname toerisme blijft uit;
- het gebied is vrij van verdere vertragende procedures;
- het is direct beschikbaar, er kan vandaag nog worden begonnen;
- de windopbrengst is hoger;
- doordat hier grotere windturbines mogelijk zijn, zijn er ook minder nodig om de doelstellingen te realiseren. Dit vertaalt zich naar minder funderingen, minder tussenliggende bekabeling en minder onderhoudskosten;
- maximaal draagvlak.

Strategisch en toekomstbestendig

Een keuze voor IJmuiden Ver is ook strategisch slimmer en toekomstbestendiger. Voor 2030 komt er een Europees netwerk op zee. Dit verbindt de turbinevelden van Groot-Brittannië, Noorwegen, Denemarken, Duitsland, Nederland en België. IJmuiden Ver ligt gunstig in dit netwerk, waardoor minder kosten en minder kabels nodig zijn voor aansluiting. Oftewel: IJmuiden Ver is een strategisch duurzamere investering voor de toekomst.

Meerkosten IJmuiden Ver in relatie tot investeringen

Het Kabinet stelt de meerkosten voor de aanleg van IJmuiden Ver op €1,2 miljard. Een bedrag waarvan de opbouw niet openbaar is gemaakt. Vaststaat dat het om veel geld gaat. Bij investeringen als deze gaat het sowieso om enorme bedragen. De totale subsidiebijdrage voor de windturbineparken bedraagt minimaal €12 miljard en maximaal €18 miljard. Volgens de Algemene Rekenkamer moet daar nog €12 miljard aan 'Wind op Zee' bij, omdat de opbrengst van de energietransitie achter blijft bij de plancijfers. Daar bovenop komen de kosten van aansluiting op het elektriciteitsnetwerk van Tennet (bedrag niet openbaar, genoemd wordt €4,5 miljard). De aanleg van de turbinevelden is voor rekening van de partijen die de concessie winnen, een post van vele miljarden. Bij al deze enorme investeringen lijken de incidentele meerkosten van IJmuiden Ver, uitgesmeerd over de afschrijvingstermijn van de turbinevelden, overbrugbaar.

De kustgemeenten verkennen de mogelijkheden om op korte termijn de werkelijke meerkosten van IJmuiden Ver te laten berekenen. Rekening houdend met veronderstelde bouw- en operationele voordelen van alle turbines op één locatie, een sterkere en stabielere wind, verwachte toekomstige uitbreiding en aansluiting op het voor 2030 te realiseren internationale Noordzeenetwerk.

Financiële keuze voor locaties Hollandse kust

Waarom kiest het kabinet voor dicht op de Hollandse kust gelegen locaties? Eigenlijk maar om één echte reden: geld. Daarmee laat het kabinet het relatieve, korte belang van financiën prevaleren boven het absolute belang van behoud van het laatste stuk oernatuur, boven de negatieve gevolgen voor de lokale economieën en, ten slotte, boven maatschappelijk draagvlak.

Procedures extra stroken

Om op deze kustlocaties de noodzakelijke energieopbrengst te kunnen genereren begeeft het kabinet zich bovendien in extra, tijdrovende ruimtelijke procedures. Want om de gewenste energieopbrengst te halen zijn de oorspronkelijk aangewezen twee gebieden voor de Hollandse kust te klein. Het is noodzakelijk daar stroken aan toe te voegen. De stroken komen aan landzijde (zie kaartje). Daardoor komen de windturbines op deze locaties niet op een afstand van 12 mijl van de kust te staan, maar nog dichterbij: 10 mijl.

Schade kusttoerisme

Uit verschillende onderzoeken¹ blijkt dat dagrecreanten en verblijfstoeristen minder vaak naar de kust zullen komen. En dat heeft gevolgen voor de bestedingen, investeringen en de werkgelegenheid. Zie hiervoor de onderzoeken van Buck Consultants²

Ook de Tweede Kamer heeft kennis genomen van de zorg die leeft bij de kustgemeenten. Een met algemene stemmen aangenomen motie³ vraagt om een nader onderzoek naar de gevolgen voor de werkgelegenheid en de economie van de kustgemeenten. De resultaten van het onderzoek zijn nog niet bekend. Maar op voorhand staat al vast staat dat er sprake is van een negatieve impact.

Nederland is het enige land ter wereld dat zijn hele kust op zichtbare locaties volzet met windturbinevelden. In Groot-Brittannië is onlangs nog een windmolenpark, 13 mijl uit de kust bij Southampton, afgeblazen. Reden: het verwachte, negatieve effect op toerisme.

Wat vragen wij?

De mogelijkheid om te kunnen genieten van een ongerepte kust is zo vanzelfsprekend dat geen mens er meer bij stil staat dat het wel eens de laatste jaren kunnen zijn. De gevolgen laten zich raden. Voor de miljoenen bezoekers uit binnen- en buitenland die Nederland willen bewonderen als kustland met een rijke maritieme historie, voor bewoners, maar ook voor de ondernemers en de daaraan gekoppelde werkgelegenheid is de kust van belang. Wij vragen de politiek onze kust te beschermen en tegelijkertijd te streven naar een duurzaam Nederland door te kiezen voor IJmuiden Ver.

Meer weten en meer zien?

In de bijlage van deze position paper vindt u meer achtergronden en details uit het dossier near shore windmolenparken. Tevens een link van het ministerie met een visualisatie van het toekomstige uitzicht op de Noordzee. <https://www.noordzeeloket.nl/functies-en-gebruik/windenergie/viewer/>

Contactpersonen

Pieter Jan Barnhoorn, wethouder Noordwijk en voorzitter stuurgroep van kustgemeenten, tel. 06 83218132, e-mail p.barnhoorn@noordwijk.nl

Gerard Kuipers, wethouder Zandvoort, tel. 06 29605138, e-mail g.kuipers@zandvoort.nl

Jacco Knape, wethouder Katwijk, tel. 06 40257086, e-mail j.knape@katwijk.nl

Leo Maat, wethouder Wassenaar, tel. 06 20674970, e-mail lmaat@wassenaar.nl

Wim Crama, ambtelijk projectleider, tel. 06 53578933, e-mail w.crama@noordwijk.nl

---

¹ ZKA: Onderzoek effecten Wind op Zee op recreatie en toerisme, projectno. 13.092, november 2013

² Buck Consultants International: Windmolenparken dicht op de kust, 04.02.2014 & Windmolenparken zichtbaar vanaf de kust, april 2015

³ Motie Van Veldhoven en Agnes Mulder, 25.03.2015

Bijlage bij position paper Windenergie op Zee

ENERGIE AKKOORD

Wat is er besloten over de transitie naar duurzame energie?

In de EU is afgesproken dat alle EU-lidstaten werken aan een transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. De doelstelling is dat de EU in 2050 uitsluitend gebruik maakt van duurzame energiebronnen. Concreet zijn hiervoor de volgende klimaat- en energiedoelstellingen overeengekomen: Minimaal 20% minder uitstoot van broeikasgassen in 2020 ten opzichte van 1990. Deze reductie moet worden gerealiseerd via verduurzaming en besparing. Dit kan door:

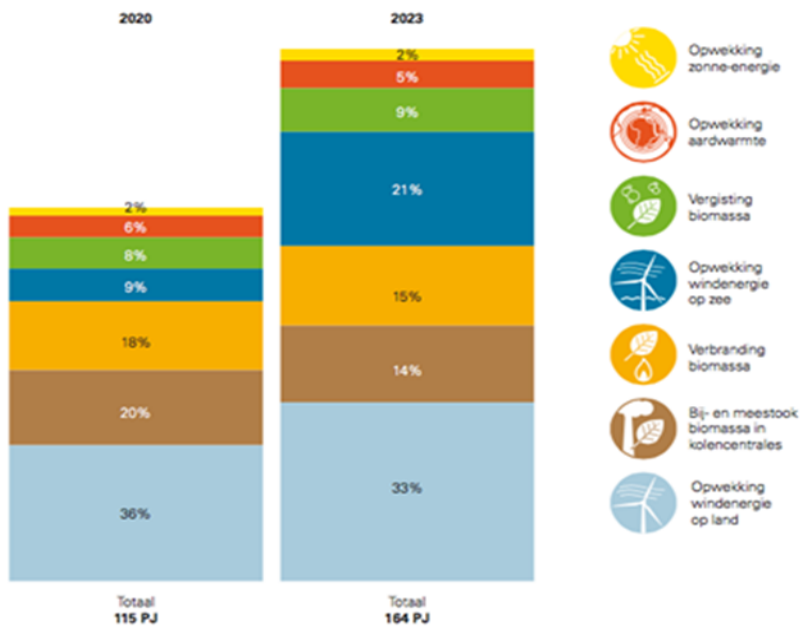
- 20% van ons energieverbruik te halen uit duurzame energiebronnen, zoals windenergie, zonne-energie, bio-energie, aardwarmte en waterenergie.
- 20% minder energieverspilling.

Wat betekent dit voor Nederland?

Deze EU klimaat- en energiedoelstelling betekent dat Nederlands onder meer het volgende moet realiseren op het gebied van verduurzaming van de energie:

- In 2020 komt 14% van de energie uit duurzame energiebronnen, zoals windenergie, zonne-energie, bio-energie, aardwarmte en waterenergie. Van deze 14% duurzame energie moet 9% uit windenergie op zee wordt verkregen.
- In 2023 komt 16% van de energie uit duurzame energiebronnen. Hiervan moet 21 % uit windenergie op zee worden verkregen.
- Jaarlijks 1,5% energiebesparing en een aantal andere maatregelen.

Figuur 11 Bijdrage diverse opwekkingstechnieken aan energieproductie SDE+
Prognose voor 2020 en 2023

Bron: modelberekening ECN scenario D1 in opdracht van de Algemene Rekenkamer

WINDENERGIE OP ZEE

In 2023 moet 4450 MW van windturbines op zee komen?

- Hiervan is 1.000 MW reeds gebouwd of in aanbouw Amalia, Egmond, Luchterduinen, Gemini.
- Bij Borssele wordt 1.400 MW gerealiseerd. Bij gebruik van 4 MW turbines zijn dit 350 turbines van elk 180 m hoog. De vergunning staat zelfs hoogtes toe tot 250 meter.
- Op de gebieden Hollandse Kust Noord en Zuid moet 2.100 MW worden gerealiseerd. In 2016 vindt hierover besluitvorming plaats. Dit moet conform de doelstellingen van het Energieakkoord in 2023 zijn gerealiseerd.

Hoeveel windturbineparken zijn al gerealiseerd?

Momenteel staan er drie windturbineparken voor de Hollandse Kust.

1. **Park Amalia** - 120 MW, 60 turbines, 2 MW, 99 meter hoog, op 12 mijl (22 km) ten noordwesten van IJmuiden. Zichtbaar vanuit Bergen tot aan Zandvoort.
2. **Park Egmond** - 108 MW, 36 turbines, 3 MW, 115 meter hoog, op 6 mijl (10 km) ten westen van Egmond. Zichtbaar vanuit Bergen tot aan Zandvoort.
3. **Park Luchterduinen** - 129 MW, 43 turbines, 3 MW, 137 meter hoog, op 12 mijl (22 km) ten westen van Noordwijk en Zandvoort. Zichtbaar vanaf Egmond tot aan Wassenaar.
4. **Park Gemini** - 600 MW, 150 turbines, 4 MW, 154 meter hoog op 47 mijl (85 km) ten noorden van de Waddeneilanden. Dit park is gereed in 2017 en niet zichtbaar vanaf de kust.

Hoeveel windturbines op zee moeten er dus nog worden gebouwd volgens het kabinet?

Voor Borssele zijn alle procedures doorlopen. De aanbestedingen vinden plaats vanaf 2016. De windturbines worden geplaatst op 12 mijl (22 km) vanaf de westpunt van Walcheren.

Volgens het kabinet moeten de Zuid- en Noord-Hollandse kust een bijdrage leveren van totaal 2.100 MW. Deze windturbines komen op 10 mijl (18 km) uit de kust, dichterbij dan alle andere parken, met uitzondering van Park Egmond.

- Hollandse Kust Zuid – 1.400 MW. Dat zijn 350 turbines van 4 MW, 180 m hoog, van Bloemendaal aan Zee tot voorbij Den Haag.
- Hollandse Kust Noord - 700 MW. Dat zijn 175 turbines van 4 MW, 180 m hoog, van Bergen tot aan Egmond.

Wanneer zijn deze windturbines voor de Hollandse Kust zichtbaar?

De mate van zichtbaarheid wordt bepaald door de weersomstandigheden. Desondanks blijkt uit gegevens die door het ministerie van Economische Zaken bij het KNMI zijn opgevraagd, dat de turbines gedurende de zomer bijna de helft van de tijd (46%) zichtbaar zijn vanaf de kust. Door het gehele jaar heen is er sprake van een goede zichtbaarheid van 33%. Vanaf 40 km of verder uit de kust zijn de windturbines niet of nauwelijks meer zichtbaar.

POLITIEK EN PROCEDUREEL VERVOLG

Wat is de schade voor de Kustgemeenten indien de windturbineparken Hollandse kust worden gebouwd?

In 2014 is een Maatschappelijke kosten- batenanalyse (MKBA) gepubliceerd. Deze berekent uitsluitend de resultaten voor Nederland als geheel. Een van de bronnen voor de MKBA is het onderzoek van het bureau ZKA uit 2013 naar het effect op het kusttoerisme bij aanleg van windturbinevelden. Hierin werden drie scenario's getoond, elk van 32 windmolens van 130 meter hoog te op afstanden van 5,4, 10,8 en 23 kilometer uit de kust. Deze situatie wordt door de voorliggende plannen volledig veranderd en kan eindigen in een opstelling van 700 windturbines vanaf 18 kilometer uit de kust, zichtbaar van Den Helder tot aan Hoek van Holland.

De Tweede Kamer vond de vigerende MKBA voor Nederland als geheel niet volledig en heeft gevraagd om een berekening waarin de nadelige regionale effecten in kaart gebracht worden en waarin deze in relatie worden gebracht tot de meerkosten van het ontwikkelen van IJmuiden Ver (motie Van Veldhoven / Agnes Mulder van 25 maart 2015). Op basis van de nieuw ontstane situatie.

In het Buck-rapport over de economische effecten op de Hollandse Kust, opgesteld in opdracht van de Stuurgroep Kustgemeenten, is sprake van een inkomstenverlies als gevolg van wegblijvende toeristen van €65 miljoen per jaar.

Wat moet er procedureel en wetstechnisch gebeuren voordat de parken Hollandse Kust Noord en Zuid kunnen worden aanbesteed?

De minister geeft uitvoering aan de motie Van Veldhoven / Agnes Mulder om de economische effecten op de kustgemeenten door te rekenen. Daarnaast wordt de MKBA herzien. Deze worden naar de Tweede Kamer gestuurd.

Na de jaarwisseling wordt de [Ontwerp-Rijksstructuurvisie Aanvulling gebied Hollandse Kust](#) ter inzage gelegd. Binnen 6 weken kunnen zienswijzen worden ingediend. Na vaststelling door kabinet wordt de [Definitieve Rijksstructuurvisie Wind op Zee](#) naar de Staten Generaal gestuurd. Na ontvangst van deze visie kan de politiek (Tweede en of Eerste Kamer) aangeven hierover te willen beraadslagen. Dit kan leiden tot een uitstel van maximaal 6 maanden.

[Verwezenlijking Rijksstructuurvisie](#) (op zijn vroegst) 8 weken na toezending aan Staten Generaal, indien de Staten Generaal geen behoefte heeft om over de Structuurvisie te beraadslagen.

Wat zijn de mogelijkheden om in beroep te gaan als politieke besluitvorming eenmaal heeft plaatsgevonden?

De aanleg van windturbines en windparken vallen onder de Crisis- en Herstelwet. In deze wet is bepaald dat de besluitvorming rondom windparken onder de Rijkscoördinatieregeling valt.

Bij toepassing van de Rijkscoördinatieregeling is bezwaar bij de bevoegde instantie en beroep bij de Rechtbank niet mogelijk. Beroep tegen het definitieve besluit is alleen mogelijk bij de Raad van State. Omdat ten aanzien van de aanleg van windparken de Crisis- en Herstelwet van toepassing is, is beroep door de lagere overheden (provincie en gemeente) tegen een dergelijk besluit niet mogelijk. Voor derden is het wél mogelijk om beroep in te stellen. Zeer waarschijnlijk zullen ondernemers (organisaties) en bewoners (organisaties) juridische stappen ondernemen.

Heeft het beroep een opschortende werking? Zo ja, op de aanbesteding of op de bouw?

Het beroep heeft geen opschortende werking. De praktijk - Luchterduinen - leert echter dat bouwers en exploitanten van windturbinevelden geen activiteiten ontplooiën totdat de juridische stappen afgerond zijn.

Bronnen:

Algemene Rekenkamer: Stimulering duurzame energie- productie (SDE+) - Haalbaarheid en betaalbaarheid van beleidsdoelen - 2015:

http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2015/04/Stimulering_van_duurzame_energieproductie_SDE

MKBA WIndenergie op zee binnen de 12-mijlszone - Decisio, Witteveen & Bos – 2014

https://www.noordzeeloket.nl/images/MKBA%20Windenergie%20binnen%20de%2012-mijlszone_3384.pdf

ZKA - Onderzoek effecten Wind op Zee op recreatie en toerisme 2013

<http://www.anwb.nl/bestanden/content/assets/anwb/pdf/vrije-tijd/zka-samenvatting.pdf>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/europese-unie/inhoud/europa-2020>

Argumentendocument Nearshore Wind Nederland - Ecofys 2014

<http://www.ecofys.com/files/files/ecofys-2014-argumentendocument-nearshore-windenergie-nederland.pdf>

Windturbineparken zichtbaar vanaf de kust - De impact op recreatie en toerisme - Buck 2015

<http://vrijehorizon.nl/wp-content/uploads/2015/04/definitieve-versie-windturbines-aan-zee-2015.pdf>

Ruimte voor recreatie op het strand - Onderzoek naar een 'recreatiebasiskustlijn' – Decisio

<http://www.decisio.nl/wp-content/uploads/2014/11/Recreatiebasiskustlijn-Hoofdrapport.pdf>

<http://decisio.nl/wp-content/uploads/2014/11/Recreatiebasiskustlijn-Bijlagenrapport.pdf>

Interactieve kaart met invulling Noordzee – Noordzeeloket

<https://www.noordzeeloket.nl/functies-en-gebruik/windenergie/gebieden/popup/windenergie-op-zee.html>